

2025-08-27

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remissammanställning och ändringar av det remitterade underlaget: utkast till förordning om en kapacitetsmekanism för elmarknaden

1. Remissammanställning

1.1 Allmänt:

Flertalet remissinstanser tillstyrker i huvudsak införandet av en kapacitetsmekanism för elmarknaden i form av en strategisk reserv. Flera remissinstanser, bl.a. *Uppsala universitet, Sveriges Kommuner och Regioner, Skatteverket, Konkurrensverket* och *Energiföretagen* framför att de inte har specifika invändningar mot förordningen. *Försvarmakten* anser det viktigt att förordningen träder i kraft snarast.

Statkraft, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Luleå tekniska universitet, Svensk vindenergi, Statskontoret, Konsumentverket, och Boverket har avstått från att yttra sig.

1.2 Efterfrågefleksibilitet:

Flera remissinstanser bl.a. *Power Circle, Sveriges allmännytt, Energiföretagen, Svenskt näringsliv, Sveriges kommuner och regioner* och *Svensk solenergi* anser att efterfrågefleksibilitet bör inkluderas i kapacitetsmekanismen. Både *Skogsindustrierna* och *SKGS* anser dock att det är rimligt att begränsa andelen efterfrågefleksibilitet till exempelvis 50 procent. De anser även att förordningens 7 § är för långtgående och riskerar att utesluta befintliga och nya resurser för efterfrågefleksibilitet. *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* anser att skrivningen om vilken efterfrågefleksibilitet som tillåts delta för att undvika omotiverad kompensation innebär en risk att tillskott av efterfrågefleksibilitet begränsas, inte minst när det gäller potentiell ny

flexibilitet. *Energimarknadsinspektionen* ser en risk med att utesluta efterfrågeflexibilitet där historisk förbrukning inte är känd och föreslår en anpassning som bättre återspeglar nya aktörers potential, exempelvis genom möjliggörande av testperioder, pilotprojekt eller bedömning av teknisk potential utifrån simuleringar.

1.3 Förhållande till annan flexibilitet

Vattenfall AB och *Uniper Sydkraft Sverige AB* förordar fortsatt utveckling av marknaderna för stödtjänster och flexibilitet. *Fortum Sverige AB* anför att det är centralt att reserven inte påverkar förutsättningarna för investeringar i flexibel produktion med stöd av Stödsystem för icke-fossil flexibilitet. *Förnybar Norge* anser att det är viktigt att kapacitetsmarknader inte tränger undan annan flexibilitet, exempelvis vattenkraft i Nordnorge

1.4 Ettåriga och fleråriga avtal

Ett stort antal remissinstanser, bl.a., *Skogsindustrierna*, *SKGS*, *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, *Länsstyrelsen i Hallands län*, *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* och *Svensk solenergi* tillstyrker att upphandling sker genom en blandning av ettåriga och fleråriga avtal. *Uniper Sydkraft AB* anser att fleråriga avtal bör upphandlas parallellt med de ettåriga avtalen och att det bör vara möjligt att ingå ettåriga avtal före starttiden för de fleråriga avtalen om det är tekniskt möjligt. *Upphandlingsmyndigheten* föreslår en tydligare styrning mot fleråriga avtal. *Affärsverket svenska kraftnät* har uppfattningen att risken att investeringar som krävs för att aktualisera fleråriga avtal kan vara så pass omfattande att genomförandet av dessa inte ryms inom tidsramen som föreslås i förordningen. *Energimarknadsinspektionen* anser att möjligheten till fleråriga avtal kan leda till att ett större antal resurser blir aktuella för deltagande, men anser också att bland annat effekten på prisbildningen kontinuerligt bör utvärderas.

1.5 Finansiering av reserven

Svenska bioenergiföretagen tillstyrker finansiering via balansansvariga. *Skogsindustrierna* och *SKGS* anför att reserven bör finansieras av samtliga elanvändare i Sverige då nyttan tillfaller samtliga aktörer. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *Energimarknadsinspektionens* uppfattning är att det förefaller rimligt att avgiften för den strategiska reserven tas ut för uttagpunkter i elområde SE3 och SE4. Dock anser bl.a. *Lokalkraft Sverige*, *Fortum Sverige AB* och *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* att finansieringen av reserven inte

belastas på elanvändare i elområde SE3 och SE4 utan istället täckas av flaskhalsinkomster. *Energiföretagen Sverige AB* anser att det är rimligt att avgiften i huvudsak ska tas ut där kapacitetsbristen finns. Samtidigt påpekar *Energiföretagen* att det inte går att bortse från att situationen i södra Sverige påverkas av en brist på överföringskapacitet inom landet och att en stor del av den svenska exporten av el går via södra Sverige. *Affärsverket svenska kraftnät* anser att motiveringen till att endast SE3 och SE4 ska bekosta den strategiska reserven är bristande, bland annat eftersom en strategisk reserv i södra Sverige bidrar positivt för resurstillräckligheten och driftsäkerheten även i norra Sverige.

1.6 Villkor på fossilfritt i långa avtal

Länsstyrelsen i Västra Götalands län och *Länsstyrelsen i Hallands län* ställer sig bakom villkoret att fossila källor utesluts från fleråriga avtal. Samtidigt belyser *Affärsverket svenska kraftnät* att resurser som är aktuella för en strategisk reserv ofta är äldre och nyttjar fossila bränslen. Att kräva fossilfrihet för att kunna teckna långa avtal riskerar att leda till att dessa äldre resurser läggs ner vilket skulle ha en negativ påverkan på driftsäkerheten. *Statens energimyndighet* framför att de fossilfria resurserna i fleråriga avtal kan tänkas göra mer nytta om de agerar på marknaden i stället för i reserven. *Konkurrensverket* har inget att invända emot kravet på fossilfrihet för fleråriga avtal men anser att 15 § i utkastet riskerar att bli onödigt exkluderande i ett framåtblickande perspektiv. *Upphandlingsmyndigheten* föreslår en tydligare styrning mot fleråriga avtal med en fossilfri strategisk reserv. *Uniper Sydkraft AB* anser att det på sikt är önskvärt att ge incitament för resurser som ingår i ettåriga avtal att bli fossilfria.

2. Sammanställning av svar på frågor om det remitterade underlaget av betydelse för EU-kommissionens prövning av den strategiska reserven som ett statligt stöd

Av mottagna remissvar har nio specifikt besvarat de frågeställningar som inkluderades i bilagan: Affärsverket svenska kraftnät (Svk), Vattenfall AB, Uniper Sydkraft Sverige AB (Uniper), E.ON Sverige AB (Eon), WH Swedish Renewables AB (WH), Energiföretagen Sverige AB (Energiföretagen), Sveriges Allmännyttan samt ett gemensamt svar från SKGS och Skogsindustrierna. Fortum Sverige AB har inte besvarat frågorna men ställer sig bakom Energiföretagens remissvar.

Stödberättigande och konkurrensutsatt anbudsfordrande

1 a. Är den maximala aktiveringstid om 14 timmar så som anges i 6 § första stycket första punkten motiverad, och bör aktiveringstiden ingå i utvärderingen av anbudet på det sätt som anges i 16–18 §§?

Svk, Uniper och SKGS anser att tiden är motiverad, men Uniper menar att fler aspekter än aktiveringstid bör ingå i värdering av kvalitet. WH anser att en kortare aktiveringstid är motiverad och att kortare aktiveringstid bör viktas högre vid värdering av anbud, upp till 50 procent.

1 b. Är uthållighetskravet på 12 timmar som anges i 6 § motiverat?

Svk och SKGS anser kravet är motiverat. Vattenfall och Energiföretagen anser att anläggningar med kortare aktiveringstid bör kunna ha lägre krav på uthållighet. Uniper anser att krav på 12 timmar är lågt, givet bedömningen i underlaget. Uniper anser även att det bör ställas krav på repeterbarhet. WH anser att 12 timmar är för långt och gör det svårt för energilager att delta. De anser att 8 timmar är en lämpligare tidsperiod med beaktande av tidigare fel.

1 c. Är det krav på efterfrågefleksibilitet som anges i 7 § motiverat?

Vattenfall anser det är motiverat. Energiföretagen och Uniper anser kravet kan vara rimligt, men att det är svårt att tillämpa. Även SKGS ser tillämpningsproblem, då det är svårt att avgöra hur en resurs agerat tidigare.

WH anser att kravet bör ha vissa undantag, då exempelvis ett batterilager kan delta på stödtjänstmarknaden och hinna återköpa sina bud eller hantera dessa på andra sätt inom en 14-timmarsperiod.

Eon stödjer kravet och anser att samma krav även bör ställas på produktion och lagringsresurser. Som skäl för detta anger Eon att de beslutade parametrarna för att den föreslagna strategiska reserven är beräknade utan beaktande av samhällsekonomiska kostnader för att ta bort kapacitet från dagen före-, intradags- och balansmarknaden. En borttagning av kapacitet från dagen före-, intradags- och balansmarknaden skulle enligt Eon med största sannolikhet kunna innebära en samhällsekonomisk kostnad långt överstigande samhällsnyttan av en strategisk reserv, eftersom EENS bara är en bråkdel av de handelsvolymerna som skulle kunna få ett maxpris om kapacitet undanhålls marknaden.

1 d. Enligt 9 § kan Svenska kraftnät ställa krav på hur stor kapacitet som ett anbud minst ska avse. Utgör en minsta budstorlek om 20 MW kompletterat med undantag för 25 anbud med minsta budstorlek om 1 MW en lämplig balans mellan möjligheten för alla typer av resurser att delta och administrativ och operativ enkelhet?

Vattenfall och SKGS tycker att det är lämpligt. WH tycker det är rimligt för den angivna storleksordningen på reserven. Uniper, Energiföretagen och E.ON har ingen uppfattning. Svk anser att de borde få möjlighet att ställa krav på annan minsta budstorlek, men ser positivt på att antalet mindre bud begränsas.

2. Möjliggör de föreslagna kriterierna för dig som kapacitetsägare att lämna anbud för deltagande i en strategisk reserv med resurs i form av

- kraftvärme,
- energilager,
- förbrukningsflexibilitet, eller
- annan icke-fossil kraftproduktion?

Vattenfall och Uniper har svarat positivt, men Vattenfall anser att uthållighetskravet begränsar vilka energilager som kan delta. WH svarar positivt för energilager. Energiföretagen bedömer att kriterierna möjliggör anbud. SKGS anser att krav som utesluter redan flexibel elanvändning kan utesluta kostnadseffektiva bud.

3. Innebär möjligheten till fleråriga avtal att flera resurser kan bli aktuella för deltagande i den strategiska reserven, jämfört med enbart årliga upphandlingar för kommande vinter?

Svk, Uniper, Vattenfall, Energiföretagen och SKGS anser att det stämmer.

4. Vilken längd på de fleråriga avtalen är mest lämplig (2, 3, 4 eller 5 år) och vad beror det på?

Eon anser kortare avtal ska eftersträvas då behovet är osäkert. SKGS anser avtal bör vara på minst 3 år.

Uniper, Vattenfall och Energiföretagen anser att en längsta kontraktperiod bör vara uppemot 10 år. WH anger att de avser delta med nybyggda energilager och att finansiering av dessa kräver längre kontrakt, helst 10-åriga avtal.

5. Innebär utformningen av den strategiska reserven och de angivna kriterierna att upphandlingen kommer att uppnå en effektiv konkurrens som leder till en korrekt prissättning av bud? (Det kan bland annat bero av vilka typer av resurser enligt fråga 2 ovan som kan förväntas delta i upphandlingen.)

Uniper och Energiföretagen menar att det är svårt att bedöma, särskilt då storleken på behovet inte är känt. Vattenfall anser att det finns förutsättningar för de flesta typer av leverantörer att delta.

Eon anser att krav på aktiveringstid och uthållighet bör kunna sänkas. WH anser att lägre krav på uthållighet och längre kontrakt skulle öka antalet bud.

Svk anser att förslag som syftar till att öka konkurrensen i en upphandling av en strategisk reserv kan leda till minskad konkurrens på dagen före-, intradag- och stödtjänstmarknaden och anser att konkurrens i en upphandling av en strategisk reserv därför inte är ändamålsenlig.

6. Kan ett förbestämt högsta tak för pris per MW kapacitet baserat på förväntade faktiska kostnader vara ett effektivt sätt att undvika överkompensation av upphandlade resurser, om en effektiv konkurrens inte kan förväntas i en upphandling av en strategisk reserv?

Uniper anser det är osäkert om det är effektivt. Eon och Vattenfall ser takpris som möjligt, men Vattenfall betonar att de hellre ser justeringar i upphandlingen. Energiföretagen och SKGS påpekar att ett takpris kan leda till att bud konvergerar mot takpriset.

Sveriges Allmännyttan anser att takpris enbart bör nyttjas om det bedöms att färre än tre leverantörer förväntas kunna lämna anbud.

Svk ser negativt på ett förbestämt högsta tak för pris per MW då detta kan komma att styra anbudsgivare till att inte lämna kostnadsriktiga anbud. Om ett högsta tak till trots måste fastslås till följd av bristande konkurrens i upphandlingen av en strategisk reserv anser Svk att detta tak bör baseras på förväntade faktiska kostnader och sättas i relation till vilken kostnad som kan antas vara samhällsekonomisk försvarbar.

Metoden för att tilldela kostnaderna för åtgärden till konsumenterna

7. Är det lämpligt att ta ut avgift för den strategiska reserven för uttagspunkter i SE3 och SE4?

Vattenfall, Energiföretagen och WH anser det är lämpligt, men Energiföretagen påtalar att en stor del av exporten går genom södra Sverige. E.ON anser att även uttagspunkter för export borde belastas med avgift. SKGS anser att alla elprisområden bör betala, då hela elmarknaden drar nytta av att minska risk för effektbrist.

Svk anser att avgiften för den strategiska reserven bör tas ut i uttagspunkter i samtliga elområden. En strategisk reserv lokaliserad i SE3 eller SE4 bidrar till resurstillräckligheten även i SE1 och SE2.

8. Under vilka timmar på vardagar bör avgiften för den strategiska reserven tas ut? Avgiften kan exempelvis tas ut vardagar mellan klockan 06.00 och 22.00 eller så kan avgiften riktas mot de timmar då risken för effektbrist är störst i syfte att stärka prissignalen för förbrukningsflexibilitet?

Uniper anser att det inte går att bedöma om prissignalen är relevant. Svk, Vattenfall och Eon anser att timmarna kl. 06.00–22.00 är rimliga. Eon anser det bör kunna justeras för senare år när Svk bedömt vilka timmar brist riskerar att uppstå.

SKGS anser det är viktigast att avgiften är förutsebar och att den inte bör baseras på de timmar då risken för effektbrist är störst. WH anser att avgiften bör baseras på höglasttimmar för att stärka prissignalen för förbrukningsflexibilitet.

9. Borde det göras andra justeringar av hur avgiften tas ut?

Inga konkreta förslag om ändringar i hur avgift kan tas ut har lämnats.

Fossila bränslen och miljökrav

10. Finns det en risk att den strategiska reserven finansierar investeringar i energiproduktion med fossila bränslen, exempelvis naturgas?

Svk och SKGS anser risken är minimerad med nuvarande krav. Uniper anser att även ettåriga avtal på sikt ska kräva fossilfrihet, men inte ännu. Om fossilfrihet inte är ett krav kan stödet teoretiskt leda till investeringar i fossil kraftproduktion. Vattenfall anser att det beror på hur utsläppsnivåer hanteras i upphandlingen.

WH anser att höga krav på uthållighet och aktiveringstid främjar anläggningar som producerar energi från flytande, gasformiga eller fasta bränslen, vilket kan leda till fossila investeringar.

11. Är de miljökrav som föreslås lämpliga, inklusive krav på att fleråriga avtal bara får tecknas med elproduktion som är fossilfri?

SKGS, Vattenfall, Eon, Uniper och Energiföretagen anser att kraven är lämpliga.

Svk ser en risk att äldre fossila anläggningar läggs ned på grund av kravet på fossilfrihet för fleråriga avtal. Det skulle ha en negativ påverkan på driftsäkerheten och SvK anser att det bör göras ett undantag från kravet för äldre resurser.

3. Svar på remissynpunkter och ändringar jämfört med det remitterade underlaget

Efterfrågefleksibilitet – svar på synpunkter enligt avsnitt 1.2 samt enligt fråga 1 c.

Anbud från efterfrågefleksibilitet bör inte begränsas, utan att konkurrensen blir bättre om alla resurser tillåts delta. Svk ska göra en bedömning av om det kan antas att en resurs för efterfrågefleksibilitet annars inte skulle användas. I det remitterade underlaget anges att det innebär att ny förbrukning inte kan lämna anbud. En sådan tolkning skulle emellertid innebära en för långtgående konkurrensbegränsning enligt statsstödsprövningen. Nya resurser ska därmed ges möjlighet att på annat sätt visa i vilken utsträckning flexibilitet i anläggningen kan antas användas, exempelvis genom en jämförelse med andra motsvarande anläggningars förbrukning.

Ettåriga och fleråriga avtal – svar på synpunkter enligt avsnitt 1.4 samt enligt fråga 3 och 4

Det är inte lämpligt att utöka den längsta kontraktstiden till längre än fem år. Fleråriga kontrakt innebär en risk att Svk upphandlar en för stor strategisk reserv, eftersom det bedömda volymbehovet baseras på prognoser som kontinuerligt justeras. För att säkerställa att den strategiska reserven inte blir för stor och därmed att den är förenlig med gällande EU-rätt, har förordningen justerats så att den största volym som kan upphandlas på fleråriga kontrakt motsvarar 70 procent av den lägsta volym som enligt den senast godkända resurstillräcklighetsbedömningen skulle behövas under kontraktstiden.

I förordningen har det också tillkommit att Svk ska ta fram en metod för att beräkna hur stor volym som det kan antas vara samhällsekonomiskt motiverat att upphandla på längre kontrakt. Eftersom längre kontrakt har en större potentiell påverkan på elmarknaden ska Energimarknadsinspektionen dessutom godkänna denna metod.

Avgiftsuttag – svar på synpunkter enligt avsnitt 1.5 samt enligt fråga 7

Behovet av en strategisk reserv fastställs genom en resurstillräcklighetsbedömning enligt den metodik som anges i EU-regleringen på området. Enligt de bedömningar som finns tillgängliga finns

det behov av en strategisk reserv endast i SE3 och SE4. EU:s statsstödsregler innehåller en princip för åtgärder för försörjningstrygghet som innebär att de marknadsaktörer som bidragit till behovet av en åtgärd ska stå för kostnaden för åtgärden. Efter dialog med kommissionens konkurrensdirektorat bedöms detta krav innebära att avgiften för den strategiska reserven endast ska belasta balansansvariga för elkonsumtion i SE3 och SE4.

Krav på uthållighet – svar enligt fråga 1 b

I syfte att öka möjligheten till deltagande från exempelvis batterier och därmed stärka konkurrensen i upphandlingen av den strategiska reserven kommer förordningen att anpassas när det gäller krav på uthållighet. Anbud med en lägre uthållighet än 12 timmar, men högre än 2 timmar, kommer att kunna antas, men anbudet kommer att tillmätas ett lägre värde vid utvärderingen. Hur en lägre uthållighet ska värderas baseras på en analys som Svk gör utifrån förväntat samhällsekonomiskt värde.

Överkompensationskontroll – svar enligt fråga 6

I kommissionens prövning av den strategiska reserven som ett statligt stöd innefattas att bedöma om ersättningen till de resurser som ingår i reserven är proportionerlig. När en effektiv konkurrens inte kan garanteras mellan anbud i upphandlingen, krävs andra mekanismer för att säkerställa en proportionerlig ersättning. Efter dialog med kommissionens konkurrensdirektorat bedöms det i statsstödsprövningen inte kunna garanteras att alla anbud kommer att prissättas proportionerligt genom en effektiv konkurrens, eftersom det enbart finns ett fåtal större planerbara elproduktionsanläggningar med tillgänglig kapacitet i SE3 och SE4 och att anbud från dessa kan antas krävas för att Svk ska kunna uppnå den förväntade volymen i upphandlingen. På grund av den begränsade konkurrensen bedöms en särskild överkompensationskontroll vara nödvändig att införa i upphandlingen avseende dessa anläggningar för att den strategiska reserven skulle kunna få ett statsstödsgodkännande.

Anbud avseende existerande elproduktionsanläggningar med över 300 MW elektrisk effekt ska därför prövas särskilt av Svenska kraftnät som en del av upphandlingsprocessen. Svenska kraftnät ska säkerställa att anbudet inte innebär att anbudsgivaren överkompenseras, enligt den metod som anges i

kommissionens meddelande Riktlinjer för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi 2022 (C/2022/481).

Enligt denna metod ska Svenska kraftnät fastställa nettomerkostnaden som det innebär för anbudsgivaren att lämna ett anbud i den strategiska reserven. Om det saknas ett alternativscenario för rimliga förväntade kostnader och intäkter innebär metoden även att Svenska kraftnät ska fastställa vilken nivå på anbudet som krävs för att deltagande i reserven ska vara tillräckligt lönsamt för anbudsgivaren. För att säkerställa att Svenska kraftnäts bedömning följer den metod som anges i statsstödsriktlinjerna och baseras på rimliga antaganden ska bedömningen godkännas av Energimarknadsinspektionen innan anbudet kan accepteras. Det är i första hand ekonomiska antaganden om exempelvis diskonteringsränta eller rimlig vinst som ska prövas av Energimarknadsinspektionen, men även andra bedömningar av exempelvis förväntade kostnader kan prövas närmare om Energimarknadsinspektionen bedömer att det finns skäl för detta.

Begränsning av effekten på konkurrensen i övrigt

De närmare skälen för den utformning av den strategiska reserven som inte har justerats framgår av den remitterade promemorian med konsekvensutredning. Där framgår även den övergripande beskrivningen av hur åtgärden utformats för att begränsa påverkan på konkurrensen.